

DELAJSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo, — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 81

Maribor, sobota, dne 9. oktobra 1937

Leto XII

Odgovornost za usodo koroških Slovencev

Ob ponovni obletnici žalostnega koroškega plebiscita bodo spet najglasneje jadikovali gospodje iz tistih krogov, ki so si prisvajali monopol nad koroškimi Slovenci že pred vojno in ki so si tudi prilastili vodstvo nesrečnega plebiscita, prezirali vse pametne nasvete in opomine slovenskih socialdemokratov, napovedovali silno zmagajo, po doživetem porazu pa poskušali zakriti prave krivce nad izgubo slovenske Koroške.

Ko sta zastopnika socialistov poročala plebiscitnemu odboru in deželni vladi v Ljubljani o svojih vtisih s Koroške, so ju gospodje zavrnila z izjavami ljudi, ki koroških razmer ali poznali niso ali pa so uživali samo lepe dohodke kot pripravljalni organi plebiscita. Socialisti smo opozarjali merodajne ljudi, da naj drugače nastopajo na Koroškem, naj pokažejo nekaj dejanskega (predvsem agrarno reformo) tamošnjemu delovnemu ljudstvu ali pa sprejmejo sporazumno rešitev, za katero je bila v Avstriji pripravljena ravno s strani socialistov, ki so bili tedaj v sosedni republikli najmočnejša stranka.

Tedanji vodja avstrijske socialne demokracije Karl Renner je izjavil, da so pripravljani na to, da dobi Jugoslavija kraje južno od Drave, da bi se sezidala železnica do Železne Kaplje in da bi se dalo govoriti tudi o Radgoni. Na »koroški seji«, ki jo je sklical ljubljanska deželna vlada, so tak kompromis odločno odklonili. Naš tedanji dnevnik »Naprej« je o tem poročal to-le:

»Zastoj je Filip Uratnik izredno modro razlagal naš položaj. Vse različne osebnosti... so trdile, da so glasovi v coni A že natančno prešteti, češ da je najmanj 65 odst. glasov sigurnih in da je vsako iskanje sporazuma smešno, ker bomo dobili tudi Celovec, vso severno-zapadno obalo Vrbskega jezera in še nekatere druge občine, Radgona pa da je itak brez nadaljnega naša!« Gospodje so odločili in vsa slovenska Koroška je bila izgubljena.

Izgubljena po zaslugi iste gospode, ki je dejansko pripravila Koroško Slovenijo že davno pred svetovno vojno in tem plebiscitom. O tem nam poročajo »Naši Zapiski« 1904. leta, ko so odrekle nemške oblasti na Koroškem vse naravne pravice Slovencev.

»Nad koroškim slovenskim življenjem se je torej izrekla narodna smrt, in vsa slovenska javnost je nestrpnost pričakovala, kaj store sedaj državni poslanci slovenski.

Državni zbor se je sešel, toda slovenskih meščanskih poslancev ni bilo nikjer. Poslanci drugih narodnosti so vložili dolgo vrsto nujnih predlogov — slovenski poslanci so molčali! Tu se je zopet očito pokazala vsa nezmožnost slovenske meščanske delegacije na Dunaju. Ti ljudje živé od narodnega boja, govore na dolgo in široko o »mitem narodu slovenskem«. Med njimi so juristi, visoki uradniki, duhovniki... Vsi ti pa si niso bili na jasnem, na katero instanco morajo iti, da odvrnejo koroško nevarnost. Mesto, da bi šli na državno sodišče, so se po dolgem prepiranju spravili na ministrskega predsednika in njega dolžili tudi takih stvari, ki so jih zakrivali sami. Dr. Körber jim je povedal, da se vlada ne more umakniti no-

Demokracija proti fašizmu

Iz Rooseveltovega govora v Chicago, dne 5. oktobra 1937

Vodilni demokratični politiki držav bolj in bolj uvidevajo nujnost demokracije v mednarodnem gospodarskem in političnem življenju. Politiki evropskih velesil pa poudarjajo to nujnost bolj platonično, obzirno, skoraj malomarno, da ne bi zaostriili odnošajev z raznimi diktatorskimi državami. Nekoliko izpametovalo jih je šele piratstvo s podmornicami v Sredozemskem morju, toda še vedno se pogajajo in božajo krivce, ki se upirajo obnovitvi oziroma vpostavitvi in svetosti mednarodne demokracije.

Teško je uganiti, ali je ta prizanesljivost slabost, previdnost ali želja po temeljitejši organizaciji demokratičnih sil, ki napravijo konec mednarodni anarhiji.

Povsem drugače nastopa v tem oziru predsednik ameriških Zedinjenih držav Roosevelt. V svojem govoru dne 5. t. m. je v Chikagu zagovarjal svetovno ali mednarodno demokracijo tako odločno in energično, da morajo njegove besede zbuditi v vseh demokratičnih politikih več odločnosti za demokracijo, pri diktatorskih režimih pa zavest, da so diktatorski režimi slabi in nevdružni ter nesreča za človeštvo.

Roosevelt rešuje seveda sedanjo družbo in nje sistem. O tem ne dvomimo. Vendar so pa njegova načela tako važna

za mir in redni razvoj človeške družbe,

da jih ni mogoče prezreti. Kapitalistična družba se razvija, neki red, redni razvoj v politiki in gospodarstvu se mora vršiti, da more dobivati tudi v tem redu socialno pravičnejšo in eventuelno ob kakoršnikoli revo-

luciji (postopni ali trenutni) socialno pravično obliko. Družba obstoja in jo je treba socializirati, ne pa uničiti v težkih bojih in ob napornem delu ustvarjene dobrine v zločinski anarhiji.

Roosevelt pravi, da ni danes nobene države na svetu, ki bi se mogla tehnično ali moralno izločiti od ostalih. Večina držav želi odpravo carinskih mej, druge se pa pretirano obožujejo. Zedinjene države porabijo za vojsko samo 12 odstotkov proračuna. Vse druge države mnogo več. Politično lahko rečemo, da se 90 odstotkov držav boji za svojo svobodo in samostojnost in da ne bi zašle v vojno, dočim le 10 odstotkov držav ogroža mednarodna osnovna načela demokratičnega sporazumevanja.

Države, ki žele mir, morajo iskati sredstva, da pride tudi njih volja do veljave. Ne gre toliko za kršitve mednarodnih pogodb kakor za vprašanje miru, za mednarodni zakon in zlasti za humanost. Ne gre samo za pakt Društva narodov ali Kelloggov pakt, temveč za osnovna vprašanja gospodarstva, varnosti in humanosti.

Ves svet mora že enkrat spoznati, kaj je krivica.

Svet se ne sme ustaviti pri sedanjih izkušnjah, temveč mora na prvem mestu poudarjati spoštovanje svetosti dogovorov, spoštovanje svobode in pravic drugih ter preprečiti akcije mednarodnih napadalcev.

Sedanji mednarodni položaj je treba takoj popraviti.

Nastopiti je treba kakor se nastopi proti epidemičnim boleznim.

Odločil sem se, da bom z vsemi silami nadaljeval politiko miru. Storim vse, da se izognem vojni. V vsaki moderni državi mora zmagati misel, da bi bila skrajna neumnost, če bi kdo pogljal svet zopet v vojno ter s tem kršil svetost podpisanih pogodb in sporazumov ter brez povoda ogrožal tuje države.

Ne trdim sicer, da je mednarodni mir res že v nevarnosti, toda vsaka vojna je nalezljiva.

Vsaka vojna potegne v krvavi ples še druge države.

Mi hočemo ostati izven vsake vojne, ne moremo pa jamčiti, da nas ne bi zadele posledice in strahotna dejstva druge vojne. Skušamo uveljaviti ideje, ki nas čuvajo pred komplikacijami, nikakor pa ne bomo mogli biti popolnoma zavarovani, če bi svet zašel v prelivanje krvi.

Zaradi civilizacije in zaradi zupanjanja, ki bi moralo biti med narodi, je treba

načelo miru iznova poudariti.

Vsak miroljuben narod se mora izražati tako, da bo vsakdo, ki krši veljavne sporazume in pravice drugih, že v naprej vedel, da v takih krivicah ne bo uspel. Potrebni so pozitivni naporji za ohranitev miru. Amerika obsoja sleherni vojno in želi mir. Našla bo tudi primerna sredstva, da bo zavarovala sebe in druge.

Rooseveltov govor smatrajo v Ameriki kot poziv in povabilo demokracijam, da se strnejo ter okrepe avtoriteto Društva narodov, ki naj sklene kar najstrožje uspešne ukrepe proti vsakemu napadalcu. Tako politiko bi odobraval tudi Amerika.

Sporazum opozicije je podpisan

Zagreb, dne 8. oktobra 1937.

Včeraj, dne 7. oktobra je bil v Zagrebu podpisan sporazum opozicije tudi od dr. Mačka in Adama Pribeviča.

Aca Stanojević, Davidović in Jovanović so listino podpisali že v

Beogradu.

S tem je sporazum med združeno opozicijo perfekten.

Radikalni sporazumni.

Tekst sporazuma, kakor je bil dogovorjen med odposlanci združene o-

pozicije in dr. Mačkom v Zagrebu, so sedaj odobrili odbori srbskih strank združene opozicije, med njimi tudi radikalni, na čelu Aca Stanojević, za katerega se je mislilo, da bo sporazum odklonil.

—)(—

Draginja narašča

Kaj pa mezde in plače?

Statistični urad v Haagu poroča, da draginja po vsem svetu narašča. Če vzamemo merilo 100 za življenjske potrebnosti 1914, znaša to merilo

	1936	1937
Nizozemska	133	139
Švica	130	137

Nemčija	124	126
Anglija	147	155
Madžarska	92	102
Avstrija	105	105
Čehoslovaška	104	104
Razmere tudi pri nas niso boljše, če ne slabše.		

benemu agitatorju. Po tej silni brci ohlajeni, so poslali poslanci slovenski h Körberju še deputacijo.

Bolj žalostnega narodnega zastopstva si pač ni mogoče misliti...»

S koroško zadevo se je pečal tudi deželni zbor koroški. Nemški nacionalci so predlagali resolucijo, ki odbruje ta narodni šovinizem in obsoja slovenski življenj na Koroškem v brezpravnost. Za to nasilnost odobrujočo resolucijo je glasoval tudi celovški škof dr. Kahn — ki je bil tedaj tudi pokrovitelj Mohorjeve družbe!

In »Naši Zapiski« so pristavili k temu:

»Edini slovenski list na Koroškem »Mir«, ki je — to se samo ob sebi razume — klerikalni, je boječe zdihzdihnil: O, gospod škof, ali smo res zaslužili, da se tako dela z nami? Ta edini zastopnik slovenskega življenja na Koroškem nima ne ene krepkejše besede za tako početje celovškega škofa... Vsled tega je tudi mogoče, da je pokrovitelj največje književne družbe na Slovenskem, škof Kahn, tisti Kahn, ki pljuje na slovenski narod.

Stavka poljskih učiteljev

Učiteljstvo na Poljskem je vstopilo v splošno stavko, ker je bil imenovan nepriljubljen predsednik Učiteljski zvezi. Tu torej tudi šepa diktatorski režim. Verjetno pa je, da se razširi stavka tudi na srednje- in visokošolsko učiteljstvo.

Od tedaj in iz take politike izvira usoda koroških Slovencev in odgovornost za njo. In žalostno je, da prizadeti tako politiko še v poslabšani izdaji nadaljujejo s tem, da v svojih časopisih hvalijo avstrijske klerikalce in nemške hitlerjevce, ki raznoročujejo Slovence na Koroškem.

Dokler tega slovensko ljudstvo ne spozna, in ne napravi iz tega potrebnih zaključkov, bo slovenski narod trpel in nazadoval tudi drugod, ne samo na Koroškem in v Primorju in na Krasu.

nam bodo ostali še dolgo v spominu. Posrečene so bile tudi senčne slike. Vprizoritev in pokazala, da se da tudi s skromnimi sredstvi nekaj napraviti, da tiči v naših ljudeh še mnogo neodkritih talentov. Studenškemu sodrugom čestitamo in želimo da vztrajajo v tem pravcu, o režiserju s. Žižku si pa želimo, da se k letu vrne k nam z novimi idejami.

Vinsko trgatve priredi »Vzajemnost« v soboto, dne 9. oktobra 1937 ob 7. uri zvečer v dvorani pri Mrazu. Vabimo vsa bratska društva k obilni udeležbi. Družnost!

Kulturni pregled

Mariborsko gledališče

Gogoljev »Revizor« je bila otvoritvena predstava letošnje dramske sezone. Revizorja so igrali na mariborskem odru že pred leti, vendar ga gledalec vedno znova doživlja in občuduje. Gogolj, veliki pisatelj maloruske Ukrajine, je vzbudil z Revizorjem v Rusiji mnogo kritike. Takratna javnost ni prenesla tolike realistične, padla je po avtorju, češ, da opisuje ljudi kakršnih v Rusiji ni, da pretirava in da je cinik. Danes slovi Gogoljev Revizor kot prvovrstna dramska umetnina. Veličina njegove komedije je v tem, da je pisatelj kopico vsakdanjih, brezpomembnih ljudi predstavil gledalcem s tako groteskno silo žive realnosti, da te vsega prevzame čudovita prirodnost njegovih tipov in izredna vedrost njegovega humorja. Vprizoritev je dobro uspela. Režija J. Koviča je bila stilizirana in realistična. Nekateri scenski domisleki so bili prav prikladni, včasih pa bi bilo naravnost prikazovanje bolj učinkovito. Nekateri tipi so bili igrani več ali manj karikirano, tako sta Bobčinski in Dobčinski naravnost ubijala Gogoljevo realitiko. Naraven in zato tudi učinkovit je bil v svoji komiki Gorinšek kot sluga Osip. Le njegova zunanost bi bila lahko manj zamerjena. Težko vlogo Hlestakova je odigral Nakrst zadovoljivo. Tudi P. Kovič kot mestni poglavar je bil dober, na koncu drame pa na višku. Dramo delavstvu priporočamo.

O železarni v Zenici

Ali bo konkurirala sličnim podjetjem v Sloveniji?

V nedeljo so otvorili v Zenici obratovanje valjalnice za izdelavo težkih profilov železa in jekla. Tovarna bo vlivala profile po 800 mm, dočim je izdelovala doslej le profile po 550 do 450 mm in 450 do 320 mm. Zenica ni mogla izdelovati profilov iznad 75 do 100 mm. Tovarna bo največja v Jugoslaviji. Ustanovljena je bila z glavnic 1,25 milijonov, danes znaša nje glavnic 46,5 milijonov in je s tem postala največja tovarna na Balkanu. Železarna pa ne bo konkurirala Jesenicam, ker bo proizvajala težke profile železa in jekla, ki se tam ne proizvajajo. - Razvoj železne industrije v Jugoslaviji doseže s to tovarno znatno izpopolnitev.

Minister socialne politike Drag. Cvetković je potoval za daljšo dobo v inozemstvo. Nadomešča ga minister trgovine in industrije.

Laži o katalonski vladi. - Predsednik katalonske vlade je časnikarjem iznova izjavil, da so vesti o pogajanjih s Francoski izmišljene. Te vesti so smešne, je rekel Companys; najboljši odgovor nanje je pa prodiranje našega vojaštva na aragonski fronti.

Kupujte samo pri naših inserentih!

Mladinski vestnik

Medžeral Mato:

Proletarski mladini

(Dalje prihodnjič.)

1. Vajenci.

Še ko je obrtništvo cvetelo, položaj vajencev ni bil rožnat. Bili so pač vedno podrejeni in čez mero zaposleni. V začetku obrtništva, ko še ni industrija pretela z uničevanjem, je bil vsaj vajenec upoštevan kot delovna sila, bil je dovolj hranjen in obetal se mu je dober obrtniški poklic. Danes je drugače. Obrtništvo propada, tehnika, stroji, industrija so si osvojili svet. Industrija je pritisnila obrtnika, ta pa vajenca. Deloma je obrtnik prisiljen najeti in

izrabljati najcenejšo delovno moč, to so pa vajenci. Vendar je neznosnemu položaju vajencev kriva največ meščanska miselnost mojstrov, ki nočejo videti lastne proletarizacije in se priključiti delovnemu razredu. Tako je mogoče, da je na vajeniški anketi 25. marca 1937 gospod Josip Rebek, predsednik Zveze obrtnih društev rekel, da zavrača vsako vmešavanje v vajeništvo in ne bo dovolil, da bi se vajeništvo zavajalo na stranpota: »V imenu vsega obrtništva izjavljam, da od nas nihče ne

Pozor!

Pozor!

Delavci, KUPUJTE V NOVI TRGOVINI Gogala Lojze, Kranj

Klobuke, čepice, nogavice, rokavice, vse vrste perilo, trikotažo, dežnike, kravate, šale svilene in volnene, itd. dobite najcenejše v novi trgovini KRANJ, PREŠERNOVA UL. 5

Nova trgovina! Novo blago! Nove konkurenčne cene!

Prepričajte se!

Se priporoča Gogala Lojze, Kranj

ha JESEN, DEŽ IN blato

3222—44809

Trajni in močni otroški polčevlji iz čvrstega usnja z gumastim podplatom. Št. 31—34 Din 49.—, št. 35—38 Din 59.—

58057—603

Lakirane gumene opanke. Najboljša in najcenejša obutev za poljedelce. Velika trpežnost, čvrstost, udobnost in nizka cena so prednosti teh opank. Za jesen in zimo najboljša obutev. Ženski Din 35.—, otroški Din 25.— in 29.— Din.

38325—611

Ženski polčevlji iz lak-gume s pojačanim oprstjem Vam bodo odlično služili za dež in blato.

1937—68822

Močni moški polčevlji za štrpaci. Narejeni so iz čvrstega boksa s prožnim podplatom.

3925—68805

Ženski polčevlji na trakce iz čvrstega boksa z gumenimi podplati, ki ne prepuščajo vode. Za gospodinje, ki mnogo hodijo, so ti čevlji najprimernejši.

0767—68801

Čevlji za delavce in poljedelce iz masne kravine z neugonobivimi gumenimi podplati. Široka oblika omogoča lahko in udobno hojo.

Bata

Delavski pravni svetovalec

Upravičenost nastopati kot prič (Zabukovca)

Vprašanje: Ali lahko nastopa kot prič zoper mene oseba, kateri je samo neka druga oseba pravila, kaj sem jaz govoril in ki je razen tega tudi še moj sovražnik?

Odgovor: Kot prič lahko nastopi vsakdo. Če je prič v sovrastvu z Vami in pa če Vaših besed ni sama neposredno slišala, bo to vplivalo le na oceno njene izpovedbe v toliko, da ji morda sodnik ne bo toliko verjel, kot bi ji sicer.

Renta za izgubljeno oko

Vprašanje: Pri delu v rudniku sem izgubil oko. Kakšno rento bom dobil za izgubljeno oko in kam se naj pritožim, če bo renta prenizka?

Odgovor: Višina rente, ki jo boste prejeli, bo odvisna od tega, kako visoka delavčeva renta bo pri Vas ugotovljena. Zoper odlok Bratovske skladnice se boste lahko pritožili na sodišče rudarskega zavarovanja.

Odvetniški honorar (Ljubljana)

Vprašanje: Nekemu odvetniku sem dal naročilo, da iztoži neko menico. Odvetnik je menico iztožil ter je tožena stranka tudi plačala stroške. Kljub temu pa je odtegnil meni od glavnic precejšnji znesek za svoje stroške. Ali moram res jaz sam nositi del stroškov? Kam se lahko obrnem, da dosežem povračilo neopravičeno odtegnjenega denarja?

Odgovor: Pri sodišču, kjer je pravda tekla, lahko predlagate, da sodišče odmeri stroške Vašega zastopnika. Vaš odvetnik Vam bo moral od zadržanega zneska vrniti oni znesek, ki presega sodno odmerjene stroške, če se vračuna stroške, ki jih je plačala tudi tožena stranka.

Izgon v domovinsko občino (Podčetrtek)

Vprašanje: Okrajno glavarstvo me je izgnalo v domovinsko občino, češ da živim v konkubinatu, dasiravno to ni res. V kraju, kjer sem bivala, sem imela v našem mlin ter sem izvrševala mlinarsko obrt, sedaj pa trpim radi izgona veliko škodo. Ali je postopanje okrajnega glavarstva upravičeno in v skladu z zakonom?

Odgovor: Policijska oblast, t. j. v Vašem primeru okrajno glavarstvo, Vas je upravičeno izgnala v domovinsko občino le, če bivate v kakem kraju brez izkazil ali ne morete izkazati, zakaj tam bivate, ali da bi imeli kak dohodek in slično. Izžene lahko tudi vlačuge ter druge podobne osebe. Vas okrajno glavarstvo ni bilo upravičeno izgnati že zato ne, ker ste se pošteno preživljali z Vašo obrtjo, tudi če bi Vam sicer bilo dokazano, da živite v konkubinatu, še manj Vas seveda smejo izgnati, če Vam tega niti dokazati ne morejo.

Za gostilne: porcelan, emajlirana in lito-železna posoda, kozarce in steklenice ne kupite nikjer ceneje, kakor v oddelku za kuhinjsko opremo firme

ANDRAŠIČ — MARIBOR

Prispela velika izbira jesenskega in zimskega blaga za plašče, obleke, kostume itd.

ČEŠKI MAGAZIN

Po tovarniških cenah

Krojaške potrebščine!!!!

Maribor, Ul. 10. oktobra

Na drobno!
Na veliko.